

Den daňové svobody v České republice

Petr HARTMAN, moderátor

Začíná pravidelný diskusní pořad Studio STOP, který se vysílá na okruhu Český rozhlas 6. Pokud možno ničím nerušený poslech vám přeje Petr Hartman.

Den daňové svobody, výraz, pod kterým si někdo může představit společnost, ve které se neplatí žádné daně. Samozřejmě pro většinu daňových poplatníků v České republice by to mohl být vysněný stav. Na naplnění tohoto snu si budou muset počkat. V následujících minutách se proto spíše zaměříme na význam výrazu dne daňové svobody tak, jak ho chápou ekonomové. Jedná se o symbolické datum, které rozděluje rok na dvě části. Do dne daňové svobody vydělával jednotlivec pouze pro stát, od tohoto dne už mu jdou příjmy do vlastní kapsy. Samozřejmě jde o určité zjednodušení, protože výše daní, které platí jednotlivec je individuální, takže někdo může mít den daňové svobody posunut více do léta a jiný naopak směrem k začátku roku. Jak se den daňové svobody vypočítává? Jak by tento výpočet ovlivnilo zavedení takzvané rovné daně? Existuje vůbec optimální systém zdanění? Odpověď nejenom na tyto otázky se pokusí nalézt dnešní Studio STOP. Ve studiu vítám Davida Lipku z Liberálního institutu a **Lubomíra Lízala z Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy**, takže dobrý den.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Dobrý den.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Dobrý den.

Petr HARTMAN, moderátor

Když budeme hovořit o dnu daňové svobody, tak asi musíme začít tak trochu zmatkem, který mohl být vyvolán v hlavách některých lidí, protože o dnu daňové svobody se letos mluvilo v souvislosti se dvěma daty, jednak s 13. červnem a také se 14. červnem. Takže bych se nejprve obrátil na Davida Lipku z Liberálního institutu, tedy z instituce, která dne daňové svobody vypočítává a zeptal bych se ho, kde je pravda. Kdy tedy den daňové svobody je letos v České republice, 13. nebo 14. června?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Den daňové svobody v České republice je 14. června. Ty zmatky jsme způsobili my takovou inovací, kterou jsme se rozhodli provést letošní rok. A to, že jsme se rozhodli spočítat okamžik daňové svobody. Den daňové svobody je ve skutečnosti první den, první celý den, kdy již člověk pracuje na sebe nikoliv na stát, to znamená, že člověk pracuje na stát v případě letošního roku někdy do půl třetí dne 13. 6., to znamená, den daňové svobody je 14. 6. My jsme tedy letos zveřejnili onen okamžik spočítaný přesně na minutu a na vteřinu, který připadá na 13. 6., nicméně den daňové svobody, to, kdy slavíme, je až 14. 6.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, když hovoříte o tom, že jste to spočítali přesně na minuty a vteřiny, tak samozřejmě asi je to trochu nadsázka, protože ten den daňové svobody se nedá vypočítat úplně přesně. Jak se tedy postupuje?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Je to samozřejmě, je to samozřejmě nadsázka. Den daňové svobody se počítá z odhadu. Počítáme to z odhadu hrubého domácího produktu na letošní rok, neboli z čísla, které v té finální verzi budeme znát až někdy v průběhu příštího roku, a také z odhadu veřejných výdajů, případně příjmů, a to je opět číslo, které sice vychází ze schváleného zákona o státním rozpočtu, nicméně opět jak to bude ve skutečnosti, uvidíme až na základě příštího roku. To znamená my máme dva odhady, které když vydělíme, tak nám vyjde přesné číslo, které můžeme převést do minut a do vteřin. Nicméně jak to vyjde zpětně, to uvidíme až příští rok.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, takže odhadnout se dá leccos, ale potom jaká je skutečnost, to se ukáže až s ročním odstupem, dalo by se říci. Když hovoříme o dnu daňové svobody a o tom, že jde o určitý odhad, jak do toho odhadu může zasáhnout ta skutečnost, že letos jsme měli volby, že zatím situace po volbách je velmi nečitelná, že se hovoří o tom, že z patové situace se bude těžko hledat východisko, může se to zpětně nějak projevit do toho, že ten den daňové svobody by se vlastně mohl posunout?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Zpětně se to projevit samozřejmě může, byť není to úplně pravděpodobné, protože letos hospodaříme na základě státního rozpočtu, který byl schválen již minulý rok, to znamená, že volby by tady neměly hrát žádnou roli. Nicméně kdyby došlo k nějaké opravdu turbulentní situaci, tak si dokážeme představit nějakou změnu. Nicméně pro stanovení toho dne, který se stanovuje někdy, někdy na jaře tohoto průběžného roku, to samozřejmě, tam to vliv samozřejmě nemá.

Petr HARTMAN, moderátor

Když se budeme držet data 14. června, tak 14. června loňského roku byl rovněž den daňové svobody, znamená to, že se za ten rok vůbec nic nezměnilo, že lidé platí pořád stejné daně? V průměru samozřejmě.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

V průměru to samozřejmě platí, ono došlo k různým změnám, nicméně všechny ty veličiny se pohybovaly stejným směrem, tudíž ten poměr, který vyjadřuje den daňové svobody zůstal nezměněný.

Petr HARTMAN, moderátor

Ono je to zajímavé právě z toho úhlu pohledu, že politici před volbami se předháněli v tom, kdo

jakým způsobem sníží daně, skutečně někteří lidé platili na těch přímých daních méně, ať už se to týkalo třeba společného zdanění manželů nebo snížení těch nižších sazeb daní z příjmu. Proč se to tedy nepromítlo do toho, že by den daňové svobody byl třeba už někdy v květnu?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

To, aby byl den daňové svobody v květnu, tak by provedené změny musely být velmi, velmi radikální. My se pohybujeme tady za celou historii, kdy to Liberální institut počítá, tento den daňové svobody, v červnu. Nejdříve jsme byli 5. června, pokud si dobře pamatují, a dnes jsme tedy čtrnáctého, to znamená, že tam se pohybujeme v rámci, v rámci necelých deseti dní. To, abychom se posunuli do května, to by opravdu muselo dojít k nějaké zásadní změně a žádná strana, tedy respektive vládnoucí strana, nic takového před volbami nenabídla.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, kdybych to ještě měl vztáhnout na tu individuální, do té individuální roviny, tak existuje třeba člověk, který mohl den daňové svobody v České republice oslavit někdy už v lednu? Že by třeba skoro vůbec nevydělával na stát, ale pouze čerpal pro sebe?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Takoví lidé nepochybně existují. Jsou to lidé, kteří žijí z vládních nebo ze státem poskytovaných, ze státem poskytovaných dávek. Oni sice platí nepřímé daně v tom, když si kupují a spotřební daně, daň z přidané hodnoty, nicméně když bychom to započítali vůči tomu, kolik daní ve formě různých sociálních dávek dostanou, tak tito lidé se může stát, že neplatí daně vůbec žádné, tudíž ti mají, ti slaví den daňové svobody na Silvestra.

Petr HARTMAN, moderátor

A existuje někdo, kdo naopak by v České republice mohl slavit den daňové svobody, dejme tomu, na Vánoce?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Tak takový člověk asi neexistuje, ten člověk by odvedl téměř sto procent svých příjmů, což, zaplat' pánbůh tedy, snad v České republice nikdo takový není.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře. Já bych se obrátil na ředitele **Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomíra Lízala**. Jak moc den daňové svobody je zajímavý pro ekonomy, pro teoretiky?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Vlastně pro ekonomy a teoretiky on tak zajímavý není. Ono svým způsobem věda jako taková ten den daňové svobody, to je prostě takový, bych řekl, spíš marketingový tah, ale zase na druhou stranu je to velmi dobré, protože to dokáže vlastně každému dost dobře přiblížit o tom vlastně, jak velkou část vlastně toho, co kdo vyrobí, co kdo získá ten stát potom zpětně

prerozděluje. Čili je to velmi jednoduchý indikátor, který, který je dobře srozumitelný i laické veřejnosti, a proto si myslím, že má tu zaslouženou pozornost.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže, i když jde o jakýsi průměr, tak třeba 14. červen může být pro lidi docela názorné datum, jak dlouhou dobu vlastně vydělávají a odevzdávají svůj výdělek různými formami daní pro stát. Je to asi daleko názornější než třeba různé výplatní pásky a tak podobně.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Přesně tak. Musíme si uvědomit, že daňový systém je ve všech zemích neuvěřitelně komplikovaný a že existuje celá řada daní, které leckdy běžný člověk ani nevidí, dokonce bych řekl, že v Evropě je tendence ty daně ani nepříliš zveřejňovat. Pokud se podíváme třeba na trh ve Spojených státech, tak tam, když jdete do obchodu, tak máte vždy uvedenu cenu zboží bez daně, ale vy víte, že samozřejmě to zboží bude stát o osm, deset, dvanáct procent víc podle toho, jak velká je vlastně prodejní daň. A to je zase ne druhou stranu takový ten mechanismus, který ty lidi učí o tom, aby věděli, že stát není zadarmo. Zase na druhou stranu u nás de facto většina těch věcí, které se prodávají v běžných obchodech, je naopak uvedena cena včetně daně, čili my vlastně ani, pokud se o to nezajímáte, ani nemusíte vědět, jak velkou daň jste vlastně z toho produktu zaplatili.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, a když je někdo nezkušený a přijede do Spojených států, tak se může radovat, jak jsou tam relativně v něčem nízké ceny a pak spláče nad výdělkem, když přijde k placení. To zas má tu druhou stranu.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Má to tu druhou stranu, nicméně, nicméně vlastně ty, ty prodejní daně jsou relativně nízké, vlastně obvykle se pohybují do deseti procent. Samozřejmě třeba New York, ten má o trochu vyšší, ale v průměru ty prodejní daně jsou nižší než daň z přidané hodnoty v Evropě.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o dnu daňové svobody a o tom, že to je svým způsobem takový symbolický den, který může názorně ukázat, kolik lidé odevzdávají na daních státu, tak samozřejmě lze i různě srovnávat, což také je výhodné a v tom srovnání najdeme zajímavá čísla. Třeba to, že v Irsku den daňové svobody slaví 10. dubna, na Slovensku ho oslavili už 27. května, průměr OECD je 31. května. Dá se z toho tedy vyvodit, že Česká republika z hlediska daňového zatížení občanů na tom není zrovna nejlépe, že to daňové zatížení je vyšší?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Není na tom nejlépe, ale zase si musíme přiznat, že vzhledem k, jaksi k naší geografické poloze na tom zdaleka nejsme nejhůře. My nebo Češi vydělávají na stát, pracují na stát sto padesát osm dní podle odhadů OECD, Švédové dvě stě devět dnů, takže tam je ten rozdíl ještě propastný. Ale

je pravda, že Irové pouze sto dvacet devět, jak jste říkal. Nacházíme se trochu pod průměrem, pod průměrem Evropské unie, to znamená, že vzhledem k našim sousedům jsme na tom relativně lépe, ovšem vzhledem ke zbytku světa, k zemím OECD, které jste zmiňoval, jsme na tom hůře. Tam se nacházíme až za průměrem, neboli máme vyšší daně než průměr.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře a třeba v tom Irsku nebo i na Slovensku je to dáno tím, že tedy platí lidé nižší daně z příjmů nebo je to dáno tím, že i ty nepřímé daně, to znamená, daň z přidané hodnoty nebo spotřební daně a další různé daně, které se platí, jsou výrazně nižší?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

To záleží na struktuře jednotlivých zemí a neexistuje tam žádné, žádné jasné pravidlo, které by platilo pro, pro všechny země, které mají nižší daně v průměru než Česká republika. Irsko má historicky nižší daně, Slovensko má nově nižší daně než Česká republika v důsledku tam provedených reforem a zavedení rovné daně. Ty strategie jsou různé. Nicméně důležitý je ten výsledek.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, když právě hovoříme o tom různém srovnávání, tak samozřejmě můžeme v souvislosti se Slovenskem hovořit o tom, že Slovensko zavedlo rovnou daň. Právě rovná daň byla i tématem předvolebního boje v České republice, hovoří se o ní v souvislosti s daněmi také nejvíce po volbách o tom, nakolik ODS třeba ustoupí z té představy rovné daně. Jaké jsou tedy klady a zápory takto pojaté daně? Zde je názor hlavního ekonoma Československé obchodní banky Martina Kupky.

Martin KUPKA, hlavní ekonom Československé obchodní banky /ukázka/

Ty výhrady mohou být buď čistě ideologické, anebo mohou být praktické. Těmi ideologickými bych se nechtěl moc zabývat prostě proto, že někdo má pocit, že když slyší rovná daň, tak že je to špatně, a když slyší progresivní daň, tak je to dobře. Ty výhrady praktické, já si myslím prostě, že řada ekonomů má pochybnosti o tom, co ti, kteří by rovnou daň v té podobě, čisté podobě, v jaké byla původně navrhována, berou jako hotovou věc, to znamená, že by relativně rychle to snížení daní vygenerovalo výrazné oživení nebo akceleraci hrubého domácího produktu. Já si myslím, že určitě to fungovat může, ale fungovat to také nemusí nebo respektive nemusí to fungovat v té míře, v jaké autoři očekávají, a pokud jsme smířeni s tím, že minimálně v těch prvních letech by nám v důsledku toho zavedení čistého konceptu rovné daně došlo k výraznějšímu prohloubení fiskální nerovnováhy, tak zase je to něco jiného, než pokud bychom se chtěli stále držet toho konceptu, že chceme mít finance relativně vyrovnané nebo vyrovnanější, než u nás bylo zvykem a eventuálně chceme vstoupit na konci této dekády nebo na začátku příští dekády do eurozóny. A mimochodem další otázka je, co je to vlastně tedy rovná daň, to bysme se dostali do nějaké pojmové diskuse o tom, jestli třeba prostě rovná daň nutně předpokládá, že DPH má stejnou sazbu jako důchodové daně, potom bychom mohli diskutovat, jestli rovná daň má být na úrovni patnácti procent nebo jestli třeba může být na úrovni osmnácti nebo sedmnácti procent, a to má samozřejmě všechno implikace zase pro výdaje. Takže já myslím, že když pomineme ty ideologické dopady, tak ty praktické námitky spíš jsou podnětem k diskusi a nastolují řadu dalších otázek, jako kdy chceme přijmout euro, zda ho chceme přijmout, jaký schodek veřejných financí jsme ochotni tolerovat, jak dlouho a jestli opravdu věříme v ten silný

dynamizující účinek snížení daňové sazby na růst hrubého domácího produktu.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik hlavní ekonom Československé obchodní banky Martin Kupka. Na okruhu Český rozhlas 6 posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP. Tentokrát je zaměřen den daňové svobody a vůbec na daně. Hosty ve studiu jsou David Lipka z Liberálního institutu a **ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal**. Když budeme hovořit o rovné dani, tak samozřejmě asi musíme začít tím, že to zrovna není nejšťastnější označení toho typu daně, protože pod rovnou daní si mnoho lidí, kteří se o ekonomiku vůbec nezajímají, představuje to, že všichni platí stejně, ale ono tam jde o stejnou sazbu, takže je něco jiného, když někdo platí patnáct procent z deseti tisíc a něco jiného z milionu. Takže jak správně by se mělo hovořit o této dani, Davide Lipko?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

No, je to přesně tak, jak říkáte, jak správně - anglicky se ta daň jmenuje flat tax, jo, možná správně nebo jaksi indikativní by bylo mluvit o té dani jako o dani proporcionální, neboť každý platí stejný, stejnou proporcí svého, svého příjmu. Ale ono je to ještě daleko komplikovanější. Ono ve skutečnosti to není to, co se navrhuje v případě České republiky, ani daň proporcionální, ale je to opět daň progresivní, a to je způsobeno tím, že tam je velká odečitatelná, tedy je tam odečitatelná položka, to znamená, člověk, který, řekněme, vydělává méně než sto tisíc, tak ten neplatí daně vůbec žádné. Člověk, který vydělává sto deset tisíc platí tu patnáctiprocentní daň ...

Petr HARTMAN, moderátor

Musíme říct, že je myšleno ročně, aby někdo nemyslel měsíčně.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Ročně, ročně, ... tak ten platí tu patnáctiprocentní daň navrhovanou jenom z těch deseti tisíc, které přesahují, které přesahují ono nezdanitelné minimum. Tudíž jeho průměrná daňová sazba bude daleko nižší. Nebude patnáct procent, ale jeden a půl procenta, to znamená, ve skutečnosti je to daň progresivní, byť méně progresivní než ty daně současné.

Petr HARTMAN, moderátor

Souhlasí **Lubomír Lízal**?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Samozřejmě. Protože pod pojmem rovná daň totiž si představuje řada lidí to, čemu se běžně říká daň z hlavy. Čili v podstatě poplatek, který je dán skutečně, skutečně počtem, počtem fyzických osob. Nicméně souhlasím s tím, že ta proporcionální daň, budeme ji nazývat tímto, tímto výrazem, protože si myslím, že je to taky jazykově správnější, skutečně říká o tom, že nad určitou úroveň vy platíte stejný poplatek z toho, co vyděláte, proporcionálně. A ta idea, která vlastně za tím je, vychází z toho, že vlastně jakožto stát, my nejsme schopni určit, co je pro tu společnost výhodnější, jakým způsobem generovat hodnoty, a proto se vlastně rozhodneme, že všechny ty způsoby, jak získáváte příjem, jsou si rovnocenné, a proto byste vlastně měl platit ze všech svých příjmů naprosto, naprosto, odvádět naprosto stejný, stejný podíl a jediná výjimka z

toho vlastně je, že si řekneme ano, ale stát má do určité míry povinnost zajistit minimální životní standardy, a proto to, pokud si ten minimální životní standard jste schopni zajistit sami, tak my vám tuto část nebudeme danit. Čili to je vlastně ta filosofická myšlenka za tom, za tím, co se tady nazývá rovná daň, ale spíš je ta proporcionální daň.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, já se budu držet označení takzvaná rovná daň, protože posluchači si možná na to už zvykli, na ten pojem rovná daň, takže takzvaná rovná daň vyvolala obrovský rozruch. Stalo se to jedno z hlavních témat předvolebního boje. Jak už zaznělo, tak je to samozřejmě také téma povolebního vyjednávání o sestavení nové vlády. Proč právě takzvaná rovná daň působí jak červený šátek na býka? Co je na ní tak nebezpečného? Martin Kupka už to trochu zmínil, že třeba by mohlo dojít k určitým vyšším schodkům veřejných rozpočtů, státního rozpočtu po tom zavedení, ale jsou tam i klady, takže proč zrovna ta rovná daň?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Zvýšení schodků státního rozpočtu nebo obecně, obecně veřejných rozpočtů nijak nesouvisí s tím, jestli se zavede rovná daň, nebo nezavede rovná daň. To souvisí s tím, jestli se sníží daně nebo nesníží. Takže to nijak se nevztahuje pouze ke konceptu rovné daně. Rovná daň se stala takovým politikem právě kvůli tomu, že lidé nechápou, co to rovná daň je. Některým politickým stranám se podařilo prodat myšlenku, že rovná daň znamená, že veškeré daně budou platit chudí a bohatí nezaplatí vůbec nic, protože všichni budou ve skutečnosti platit stejně, a to je úžasně nespravedlivé. Jak jsme se tady pokoušeli vysvětlit, tak to není pravda. Jinak žádný dle mého názoru racionální závažný důvod pro to, proč by to mělo působit jako, jako červený hadr na býka, opravdu neexistuje.

Petr HARTMAN, moderátor

Jaké důvody vidí **Lubomír Lízal**?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Já si myslím skutečně, že to je, že to je problém toho pojmosloví, protože když potom se podíváme na náš daňový systém, a nejen daňový systém, ale systém sociálního zabezpečení a zdravotní pojištění, tak vlastně zjistíme, že on s rovnou daní už pracuje. A vlastně to, jaké si platíte zdravotní pojištění, to je rovná daň. Tam je skutečně jednotná sazba, která je daná pro všechny naprosto stejně a počítá se zase od určitého, od určitého příjmu. Sociální, sociální zabezpečení a vlastně pojistné, zase systém rovné daně. Čili tady je vidět, že to je skutečně spíše ideologický náboj, který, který je v tomto pojmu zabudován a v okamžiku, kdy vlastně lidem začnete vysvětlovat, že většina daní, které platí, jsou tedy z toho, co vidí vlastně na výplatních páskách a část, kterou nevidí, kterou platí zaměstnavatel, je právě sociální a zdravotní pojištění, které funguje skutečně jako rovná daň, tak po té vlastně zjistíte, že ty sazby, o kterých se bavíme o tom, co vám zbude z té příjmové daně, že to vlastně už je poněkud zanedbatelné. A já bych se tady zmínil ještě o jednom konceptu, který má naprosto stejné ideologické zbarvení a to je rovný důchod. A pokud se podíváte vlastně na srovnání zemí OECD, tak vám z toho vyplyne, že vlastně Česká republika je v situaci, kdy můžeme říct, že důchody, které se zde vyplácejí, jsou velmi blízké tomu, co je rovný důchod v jiných zemích. Čili vlastně ten, to čemu se říká náhradový poměr, čili to, kolik získáte na základě toho, jak moc do toho systému přispíváte, tak

vlastně v České republice ta závislost mezi tím, kolik přispějete a kolik potom a jak vysoká je potom vaše penze, je vlastně velmi malá, a to je právě ten rys rovného důchodu. Čili pro mě ta debata, vlastně ten politický souboj byl takový trošku úsměvný, protože se vlastně ty, obě dvě ty politické strany hádaly o něco, co už tady dávno máme.

Petr HARTMAN, moderátor

Když právě bych se ještě držel té takzvané rovné daně, tak zde už zaznělo, že svým způsobem rovnou daní je sociální a zdravotní pojištění. Je zajímavé, že právě, když se hovořilo o takzvané rovné dani, tak se hovořilo pouze o příjmech fyzických, právnických osob, o dani z přidané hodnoty, ale o sociálním a zdravotním pojištění už se nehovořilo a přitom tam jsou ty částky docela výrazné a kdyby naopak tam to kleslo na těch patnáct procent, asi by to bylo pro lidi lepší.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Tady si myslím, tady si myslím, že je jeden z těch důvodů, proč některé země vlastně vycházejí v tom dnu daňové svobody podstatně lépe. Protože obvykle ty odvody, které jsou v tom sociálním a zdravotním pojištění, tedy tam skutečně se jedná o pojištění, čili platíte proporcionalní část do určité výše a pak už vlastně ta částka je fixní. Čili skutečně to má spíš charakter pojištění s určitými, bych řekl, sociálními prvky, zatímco u nás tam ten, tam to zastropování vlastně vůbec není, čili všichni platí proporcionalně z hlediska příjmů, čili to je skutečně jaksi, jaksi rovná daň.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře a zhroutil by se třeba systém sociální a systém českého zdravotnictví, pokud by třeba se výrazně snížily platby za sociální a zdravotní pojištění, Davide Lipko?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Tak asi ne druhý den, ale, ale druhý měsíc již možná ano, protože systém českého sociálního zabezpečení, zejména tedy důchodový systém, je nastaven tak, je to takzvaný "pay as you go" systém, to znamená, že vy nespoříte na svůj vlastní důchod, ale ti lidé, kteří dnes pracují, platí důchod svým rodičům. To znamená, kdyby se snížily, kdyby se snížil příspěvek lidí, kteří dnes pracují do systému, tak by právě ti, kteří dnes pobírají důchod, neměli ten důchod z čeho brát a ten systém by se dostal, dostal do schodku. Totéž platí o zdravotnictví. Tam sice nejde o tento jaksi bezprostřední přerozdělovací mechanismus, nicméně i tam kdyby se začalo platit do zdravotnictví méně, tak by se v ten samý okamžik mohlo méně vydat, což by mělo nepochybný dopad na zdravotní péči.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o daních, o tom, jakým způsobem by lidé měli platit, nebo neměli platit daně, tak samozřejmě se porovnávají daňové systémy v jednotlivých zemích. Existuje vůbec nějaký optimální systém zdanění? To je otázka pro Petra Bartoně z Vysoké školy ekonomické.

Petr BARTOŇ, Vysoká škola ekonomická /ukázka/

Výsledky teoretických zkoumání o tom, jak je optimální danit, se liší podle toho, jaké předpoklady vezmeme v potaz, za určitých podmínek je nejlépe danit přímými daněmi, to

znamená příjem. Za určitých podmínek je nejlepší danit nepřímé daně. Tam jde o to, že většina vůbec modelů se shoduje na tom, trochu paradoxně pro náš svět každodenní, ve kterém žijeme, že nejvyšší příjmy čistě z optimálního daňového hlediska, to znamená nejmenší zátěž, největší pozitivní vliv na hospodářský růst, pro nejmenší zásah do efektivity vůbec rozdělování zdrojů je nejbohatší lidi nedanit vůbec. Zdá se to trochu paradoxní, ale tam jde o jednoduchý princip. Asi se všichni shodneme, že jedna koruna má menší hodnotu pro milionáře, než pro desetitisícového měsíčního člověka. To znamená, že bohužel pokud chce stát danit, aby to mělo co nejmenší vliv na chování člověka, tak to je ideální způsob zdanění. Pokud on nezmění svoje chování, to znamená, je to na základě nejmenších následků vůbec pro optimální alokaci zdrojů. Pokud on nezmění svoje chování, tak pokud zdaníme toho chudého, perverzně, on změní svoje chování mnohem méně, než ten milionář, to znamená, výsledek na množství práce odvedené u toho milionáře při jakékoli dani je mnohem větší, než výsledek na množství odvedené práce zdaníme-li stejnou sazbou chudého. Čili vůbec ta progresivita daní, která tady je, do značné míry nebo do jisté míry neodpovídá tomu, co by mělo být čistě z pohledu ekonomické efektivity. Protože zní to paradoxně, ale bohužel ten chudý člověk opravdu bude muset pracovat, i když prostě stát ho zdaní devadesáti procenty, protože na ten rohlík si samozřejmě musí vydělat, než vůbec může pomýšlet na jachtu. Kdežto ten milionář, když se zdaní těmi devadesáti procenty a někdy i více, mezní sazby ve Švédsku dosahovaly památných devadesáti osmi procent, tak on si prostě tu jachtu nekoupí, což samozřejmě někomu může připadat jako spravedlivé, ale uvědomme si, že někdo tu jachtu pro něj vyrobil, a to mohl být klidně právě ten desetitisícový člověk. Čili u těch vyšších příjmů opravdu přichází na řadu to, že tam jakákoli daň je mnohem více citelná na množství odvedené práce, neboť alternativa k práci, to znamená odpočinek, zábava, je vždy alternativou, proto jakékoliv zdanění práce má za následek to, že aspoň určitá část práce, která by se dala odvést, a tím pádem někomu jinému přinést příjem, odvede se pro odpočinek, zábava a tak dále. Kdežto u danění spotřeby, dejme tomu daní z přidané hodnoty, takový účinek na práci samozřejmě nemá a zvláště pokud je jednotná sazba, tak také se zabraňuje tady tomu umělému přelévání spotřeby od vysoko zdaněných položek k méně zdaněným.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik poněkud nekonvenční názor Petra Bartoně z Vysoké školy ekonomické. Na okruhu Český rozhlas 6 posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP. Tentokrát je zaměřen na den daňové svobody a na daně jako takové. Hosty ve studiu jsou ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a **CERGE** Univerzity Karlovy **Lubomír Lízal** a ekonom David Lipka z Liberálního institutu. Kdybych měl navázat na slova Petra Bartoně, souhlasíte s tím, že nejlepší by bylo nedanit nejbohatší? Lubomíre Lízale.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Petr Bartoň tam zmínil jednu důležitou věc, a to je totiž motivace těch lidí. Také zmínil druhý moment, a to je vlastně to, co člověk považuje za nezbytné. Čili pokud abstrahujeme teďka od všech ostatních sociálních a dalších aspektů, tak samozřejmě pokud práce je mým jediným zdrojem příjmů, tak v podstatě musím pracovat bez ohledu na to, jak vysoce jsem zdaněn. V okamžiku, kdy mám určitý kapitál nakumulovaný nebo kdy mé příjmy jsou dostatečně vysoké na to, abych si mohl dovolit třeba dva roky nepracovat, tak samozřejmě v okamžiku, kdy vím, že třeba došlo, došlo k situaci, kde bych jaksi platilo věci, které nechci, tak si řeknu, no, tak já si vezmu dva roky dovolenou. Čili to je vlastně to, co on, to, co on tam zmiňoval, vlastně ten motivační mechanismus, který tam existuje. Nicméně zase na druhou stranu, pokud se vrátíme k tomu principu takzvané rovné daně, použijme ten výraz, tak tady vlastně ten hlavní argument,

kteřý se používal pro tu rovnou daň byl to, že ten systém je mnohem jednodušší. A musíme si uvědomit, že ten systém tak, jak existuje, není složitý z hlediska toho, že jsou různá daňová, daňová pásma, to spíš nám potom působí motivačně z hlediska korupce nebo z hlediska nějaké daňové optimalizace. Ten systém, ten systém je složitý proto, že vlastně pro všechny lobbyistické skupiny je mnohem výhodnější jaksí získat daňovou výhodu než získat, řekněme, nějaký příspěvek od státu přímo. Koneckonců ty daňové výhody jsou trošku skryté. Já bych to dokumentoval na tom, že vlastně na počátku devadesátých let, když byl přijat zákon o dani z příjmu, tak vlastně měl asi patnáct tisíc slov. V současné době je to přes osmdesát tisíc. Čili to ukazuje na ten obrovský nárůst vlastně těch různých ustanovení v tom, v tom zákoně. Stejně tak, když se podíváme na počet výjimek, tak vlastně na počátku byl někde okolo padesáti, nyní se blížíme hranici dvě stě. Čili tady je vidět to, že ta komplexnost toho daňového systému není tím, že by bylo několik daňových pásem. Ale ona je dána tím, že vlastně každá ta lobbyistická skupina, každý průmysl si chce dát své vlastní ustanovení tak, aby vyhovoval, vyhovoval vlastně jim do toho daňového zákona. A dost často uspějí, jak je vidět.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže čím průhlednější a jednodušší systém daňový, tím lepší bez ohledu nebo ne bez ohledu, ale není zase tak důležité, jaké jsou ty sazby, pokud nejsou samozřejmě nějak extrémně vysoké. Kdybych se vrátil ještě k těm slovům Petra Bartoně, tak on hovořil o tom, že čím víc se zdaní bohatí, tak tím hůře i pro tu společnost, že to je demotivační, že to není tak efektivní. Souhlasí David Lipka?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Jeden moment již tady zmínil kolega, kolega Lízal, to je to motivační, že ti lidé přestávají pracovat, pokud jsou vysoce zdaněni, protože oni se těm daním mohou vyhnout tím, že nemají nutnost pracovat k tomu, aby přežili. Druhý moment jaksí dlouhodobý se týká ekonomického růstu. Předpokládáme, že ekonomický růst je způsoben do značné míry díky inovacím, které přinášejí jaksí podnikatelé a nikoliv ti zaměstnanci, kteří pracují za dvacet tisíc korun měsíčně, to znamená, pokud zdaňujete ty vysoce invenční lidi, kteří přinášejí inovace a produkují hospodářský růst, tak oni jednak si to mohou rozmyslet a nechat se někde zaměstnat nebo si vzít tu dovolenou nebo mohou emigrovat někam jinam, kde je prostředí pro ně příznivější. To znamená, pokud oni přestanou produkovat inovace, zpomalí se hospodářský růst, tak i ti lidé, kteří pracují za dvacet tisíc, o kterých mluvil Petr Bartoň nebo za deset tisíc, o kterých mluvil Petr Bartoň, tak tito lidé na tom budou hůře, protože jejich mzdy budou v důsledku toho nižší.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže svým způsobem paradoxně vysoké zdanění těch bohatých se netýká pouze těch bohatých, ale i těch chudých, kteří pracují.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Já bych to trošku ilustroval, protože tady vlastně pokud se podíváme na to, jak velké jsou vlastně příjmy státu právě z té nejvyšší příjmové skupiny, tak vlastně zjistíme, že to je zanedbatelné, že ten největší, ten největší příjem, který stát má, je právě z hlediska toho, těch lidí, kteří vydělávají někde okolo toho průměru, lehce podprůměru, lehce nadprůměr. To jsou vlastně ti, kteří vlastně tomu státu nejvíce přispívají z hlediska toho objemu, který vlastně bere. Proto samozřejmě ten

stát, to je ta skupina, na kterou se zaměřuje, a také samozřejmě potom se to lépe prodává, pokud řekne: "Ale podívejte se, tady jsou ještě jiní, kteří, kteří platí podstatně více než vy," takže z tohoto hlediska je to takový pochopitelný, pochopitelný motiv.

Petr HARTMAN, moderátor

A dá se třeba, nalízt, nalízt nějaký stát, kde třeba ti bohatí nejsou tak zdaněni a kde se to projevuje pozitivně ve fungování té ekonomiky celé společnosti a tak dále?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Takto z paměti si na žádný takový případ, který, se kterým bych byl detailně obeznámen, nevzpomínám, nicméně jsou některé země, kam se stěhují bohatí právě z důvodů daňové optimalizace, to znamená, kde platí daně buď velmi nízké, nebo daně již známé. Existují takové malé státy i v rámci evropského kontinentu.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, když třeba se zastavíme u Monaka, mohl byste někdo popsat fenomén Monaka, proč je tak výhodné pro lidi tam se usídlit a ...

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Fenomén Monaka je právě, právě to, protože vlastně v Monaku daně z příjmů, daně z příjmů v podstatě neplatíte, když si vezmeme, když si vezmeme z hlediska toho, proč tam, proč tam ti lidé, proč tam ti lidé odcházejí. Je tam samozřejmě potom podmínka rezidence, a tak dále, nicméně to má ten, má to ten efekt toho, že vlastně je to do určité míry taková ta, bych řekl, daňová konkurence, která existuje. A samozřejmě stát, který začne být daňově velmi výhodný, tak začne přitahovat, přitahovat lidi, kteří řeknou, tak já radši zaplatím malé procento v této zemi, která je pro mě výhodná, než abych zůstal tam, kde jsem byl původně. U těch, u lidí je to trochu problematičtější, samozřejmě potřebujete, aby ten rozdíl byl, řekněme, významný pro to, abyste se rozhodl odstěhovat do jiné země, ale pokud se podíváte potom na firmy, tak samozřejmě firma, to je vlastně jenom papír, kde má sídlo. Čili z tohoto hlediska vlastně ta optimalizace není důležitá až tak u fyzických osob, kde můžeme předpokládat určité, řekněme, vazby k těm zemím a tak dále, ale je důležitá z hlediska firem, protože ty mohou velmi rychle přesouvat svůj kapitál, svoje sídlo z jedné země do druhé, obzvláště vlastně v dnešním otevřeném světě a skutečně si vybírají ty místa, kde ty daně jsou nejnižší.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, a co třeba takový stát, jako je zrovna Monako, má z toho, že ty daně jsou tam nízké nebo třeba žádné? Jak na tom vydělá potom?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Oni tam jsou třeba, to je právě záleží na tom, jak je nastavena daňová soustava. Protože vy můžete mít nízké třeba příjmové daně, ale můžete mít vysoké daně z nemovitostí. Čili pokud máte být rezident v určitém, v určité zemi, máte třeba povinnost tam někde bydlet, mít

nemovitost, to znamená, když si ji koupíte, zaplatíte z ní daň. Čili ono to, ono to vlastně se to převádí, vlastně ty systémy obvykle fungují tak, že tu, že tu daň, která je proporcionální, převádějí do toho, co známe, co jsme tady zmiňovali, jako je skutečně ta daň z hlavy.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže se to vyplatí i té osobě, která se usídí v Monaku i Monaku jako státu. Když ale budeme hovořit o firmách, tak ty samozřejmě utíkají často do různých daňových rájů. Jak taková daňová optimalizace vypadá? Když to takhle řeknu, protože někdo zase může používat termín vyhýbání se placení daní nebo daňové úniky. Davide Lipko.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Tak funguje to s tím mechanismem, jak, který popsal kolega Lízal. Firma se přesune do nějaké, do nějaké země založí dceřinnou společnost v nějaké zemi, která je oním daňovým rájem a tam realizuje svoje zisky, tudíž je, je daní tam. Já bych jen chtěl poukázat v této souvislosti na jeden podstatný aspekt, který se objevuje v Evropské unii, a to je obrovská nechuť vůči jakékoliv daňové konkurenci a jedná se o vytváření velkého tlaku na země, které se pokoušejí jaksi mít nižší daň. Pokud Lucembursko mělo nižší daň než okolní země, tak existoval tam obrovský tlak ze strany Francie, Německa, aby ty daň zvýšili, protože tam lidé utíkali zejména z příhraničí, kde to pro ně není ani velký, velký náklad se tam přestěhovat a podobné věci. Totéž, totéž platí v případě Irska, na který je vytvářen nátlak, aby jaksi zvýšilo své daň. Týká se to harmonizace, snahy o harmonizaci daně z příjmů právnických osob, právě z důvodu toho, aby firmy daňově neoptimalizovaly a neutíkaly, když ne do daňových rájů, tak alespoň do jiných zemí Evropské unie.

Petr HARTMAN, moderátor

Má nějaký příklad **Lubomír Lízal**? Jak optimalizovat nebo ...

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Já bych, já bych tady, já bych se tady, já bych se tady, já bych se tady zmínil o dvou věcech, které tady zazněly a jednak daňový únik a daňová optimalizace. V podstatě daňový únik to, bych řekl, že je věc, kterou můžeme považovat za trestnou, protože to je porušení daňového zákona, nicméně daňová optimalizace je pouze využití možností, které ten zákon dává. Tady na tom to je naprosto, já bych to bral jako že to je naprosto, naprosto v pořádku, pokud se to dělá. Já bych tady zmínil jednu věc, která je poněkud kontroverzní z hlediska toho, proč by se daňové sazby neměly optimalizovat, jaksi sjednocovat. A my si musíme uvědomit, že vlastně v dobách, kdy ekonomiky rostly velmi rychle, ty západní nebo i třeba Japonsko nebo Spojené státy, tak den daňové svobody byl na začátku roku, vlastně průměrná, průměrná míra zdanění v Japonsku po druhé světové válce se pohybovala okolo dvaceti procent, v dobách hospodářského růstu předválečných více v minulosti, ve Spojených státech to bylo okolo dvanácti procent, čili tady je vidět, že vlastně ty země, které se staly bohatými, se staly bohatými proto, že měly relativně nízkou, nízké daň a umožnily vlastně ten, řekl bych, hospodářský boom. A samozřejmě, že teďka ony se snaží ten svůj, to svoje vedoucí postavení nějakým způsobem uhájit a jedna z těch, jedna z těch možností právě je takříkajíc ten zátěžový neefektivní daňový systém přenést na ty ostatní. My jsme si ho už /nesrozumitelné/, my jsme bohatí, tak teďka budeme ti, kteří se nás snaží dohnat, tak my aspoň trošku jim, je zpomalíme tím, že jim naordinujeme náš daňový

systém a ono je to samozřejmě bude hezky držet zpátky. Jeden příklad, který bych tady zmínil, tady padlo několikrát Slovensko a musíme si uvědomit, že po té, co Slovensko provedlo daňovou reformu, tak vlastně na daních vybralo více než předtím. Čili to je ukázka toho, že, i když se daně sníží, tak že nakonec ten státní rozpočet může být naprosto stejný.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře a je to dáno tím, že lidé začnou poctivěji platit daně nebo je to třeba dáno, někdo může namítnout, tím, že nějaké sazby nepřímých daní se zvednou a tím pádem se to takto dožene?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Existuje něco, čemu se říká v ekonomii Lafferův efekt a ten říká, že, i když se průměrné daňové zatížení sníží, tak přesto se vybere více na daních a je to způsobeno právě oním motivačním efektem, o kterém jsme tady mluvili. Lidem se, jednak se přestanou vyhýbat daním, to znamená, přestanou vydávat ty zbytečně utracené z hlediska nějakého reálného produktu zbytečně utracené peníze na daňovou optimalizaci a za druhé se vrátí z oněch dovolených dvouletých a začnou, začnou produkovat nějaké reálné hodnoty. Já kdybych mohl ještě jednu, ještě jednu poznámku k tomu, co říkal kolega Lízal, často se uvádí příklad Švédska jako země, kde mají vysoký ekonomický růst, velkou prosperitu a přesto, přesto vysoké daně, ovšem i pro Švédsko platí to, o čem tady kolega mluvil, totiž, že Švédsko, když se stávalo bohatou zemí, zejména po 2. světové válce, až do konce padesátých let patřilo mezi nejliberálnější, nejsvobodnější ekonomiky světa. A jejich daňový systém se nijak nevymykal průměru OECD. K té velké změně došlo až v šedesátých letech a od té doby Švédsko pouze zaostává v ostatní, v porovnání s ostatními bohatými zeměmi, tudíž není pravda to, co se často opakuje, že Švédsko je nějaká výjimka, která by ukazovala, že vysoké daně vedou k vysokému růstu. Je to přesně tak, jak předikuje teorie, že vysoké daně tu ekonomiku brzdí.

Petr HARTMAN, moderátor

Kdybych se na závěr našeho pořadu měl vrátit ještě ke dnu daňové svobody, tak samozřejmě prochází Česká republika, české hospodářství určitým vývojem. Dá se nějak odhadnout nebo očekávat, jak se bude posouvat nebo nebude den daňové svobody? Letos je to stejně jako vloni, to znamená 14. června. Dá se odhadnout, že třeba se budeme posouvat více do léta nebo naopak se blížit zimě?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Takový odhad je velmi těžký z toho důvodu, že se nacházíme v období krátce po volbách a nevíme, jestli bude sestavena nějaká vláda, jaká vláda bude sestavena, případně jestli budou znovu předčasné volby. Pokud by se podařilo prosadit alespoň část toho, co navrhovali nebo co slibovaly před volbami pravicové strany, tak bychom měli reálnou šanci, že se dostaneme někam na začátek června. Pokud jaksi bude sestavena velká koalice, tak se zřejmě nestane vůbec nic a pokud nezůstaneme ...

Petr HARTMAN, moderátor

Takže za rok zase 14. června.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Za rok zase čtrnáctého, ono to může být dvanáctého, může to být šestnáctého, ale asi nic podstatného by se nestalo v takovém případě.

Petr HARTMAN, moderátor

Názor **Lubomíra Lízala**.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Já si myslím, že skutečně to datum se nezmění, protože pokud dojde k daňovým reformám, tak uvidíme přesun od daní přímých k daním nepřímým a víceméně to vyjde tak trošku nastejno. Nicméně si myslím, že tam je možnost pozitivního vývoje právě z důvodu toho, že ti lidé budou více motivovaní a ta ekonomika poroste rychleji a pak tedy v důsledku toho, že vlastně ta ekonomika bude vydělávat více, tak ten den daňové svobody se posune k začátku června.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře, takže i růst ekonomiky výrazným způsobem může ovlivnit den daňové svobody.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Samozřejmě den daňové svobody se počítá na základu podílu, to znamená, nezáleží pouze na tom, co máme v čitateli, ale také na tom, co máme ve jmenovateli.

Petr HARTMAN, moderátor

A kdybychom se na závěr ještě měli dotknout toho, že **Lubomír Lízal** zde hovořil o tom, že ty země, které třeba mají vysoké zdanění, tak se snaží vnutit ten systém těm ostatním. Může se něco stát podobného České republice z titulu členství v Evropské unii nebo je to vyloučené? Tam samozřejmě daně zatím nejsou přísně a přesně nařízeny, jaké sazby mají být.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Ano, zatím, zatím v podstatě v oblasti daní se můžeme spoléhat, spoléhat na to, že doposud platí ta praxe, že každá země si určuje svoje daně, své daně sama, nicméně v okamžiku, pokud by došlo vlastně ke změně, ke změně evropského uspořádání právě tím, že třeba by byla část těchto pravomocí delegována nebo by se rozhodovalo většinovým systémem o daních, tak samozřejmě pak si myslím, že toto nebezpečí je docela reálné.

Petr HARTMAN, moderátor

A ještě, když jsme u toho vývoje do budoucna, může se stát, že si Česká republika se Slovenskem prohodí role, že naopak to bude Česká republika, která bude mít dříve den daňové

svobody než Slovensko? Záleží to také na volbách na Slovensku asi.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Jednak to záleží na volbách na Slovensku, jestli se Slovensko neposune směrem ke konci roku a pak to samozřejmě závisí na našich politicích ale v konečném důsledku tedy na našich občanech, jak oni v případných dalších volbách uplatní svůj hlas a jak budou tlačit politiky k tomu, aby posouvali den daňové svobody k začátku roku.

Petr HARTMAN, moderátor

Dobře. A máte úplně na závěr vy nějaký takový vzor nebo příklad státu, ke kterému by se měla Česká republika přiblížit?

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Já myslím, že je dobré podívat se, podívat se do historie, která tady již padla, to znamená, Spojené státy v době před 1. světovou válkou slavily den daňové svobody někdy kolem 20. ledna. I období mezi válkami pořád to byl únor, někdy začátek března, to je tam, kam bychom se měli dívat.

Petr HARTMAN, moderátor

Lubomír Lízal.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Já si myslím, že asi tak daleko na začátek roku se nedostaneme, a také si myslím, že ta situace se nezmění, dokud vlastně česká ekonomika se nedostane opět do nějaké krize. Musíme si uvědomit, že všechny ty reformy, o kterých se jednalo, ať už na Slovensko nebo i u nás, které byly, tak vždycky to bylo pod nějakým vnějším tlakem nebo z hlediska toho, že ekonomika se dostala do problému a pak tedy vlastně nezbylo nic jiného než se podívat na to, co skutečně můžeme udělat a co patrně má ten pozitivní efekt.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže zatím máme jistotu, že, pokud někdo bude chtít slavit den daňové svobody, nemusí si shánět pětovou bundu a oblékat na hlavu beranici, ale spíše se může vyletnit. Tak ostatně jako letos. Pro tuto chvíli končí pravidelný diskusní pořad Studio STOP, který se vysílá na okruhu Český rozhlas 6. Hosty byli ekonom David Lipka z Liberálního institutu a ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy **Lubomír Lízal**. Děkuji za účast, opět někdy na slyšenou.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, CERGE Univerzity Karlovy

Na slyšenou.

David LIPKA, ekonom, Liberální institut

Na slyšenou.